

ψυχολογικά ξεσκεπάσματα. Τὸ φανέρωμα τοῦ φυλετικοῦ μίσους κ' ἡ πολεμóχαρη διάθεση, αὐτὰ μονάχα δὲ φτάνουν γιὰ νὰ μᾶς κινήσουν ὅλη μίαν τὴν προσοχή· τὰ πατριωτικὰ συμφέροντα κ' ἡ δέσνη ἡθικῇ δὲ φτάνουν, νομίζω, στὸν καιρὸ μας τεὸλάχιστο, γιὰ νὰ μᾶς προξενήσουν τίς βαθύτερες συγκινήσεις. Ὅμως ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Βλαχογιάννη πηγάζουν κάποιες ἄλλες γενικότητες ποὺ στέκονται σιμώτερα στὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ. Οἱ ἄρματωλοι κ' οἱ κλέφτες τοῦ εἶναι σὺν κάποιον πρωτόγονοι, μοιρόγραφοι, ἴσιοι, ἀλύγιστοι καὶ δυνατοὶ ἄνθρωποι, ποὺ σαλεύουνε μέσα στὴν ἀξιοσύνη μιᾶς ζωῆς. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ κάτι σὺν ἱλαρὸ καὶ διονυσιακὸ τρικύμισμα κρατάει τὴ ζωὴ τους, τὴ ζωὴ ποὺ τραβάει πρὸς τὸ θάνατο ἢ τὸ θάνατο ποὺ βεβαιώνει τὴ ζωὴ.

Λόγου χάρι στὸ «Γιὰ τ' Ἀρματωλίκι» :

«Καὶ τώρα οἱ δύο τους ὁλομόναχοι, ἀκόμα κα-
»θισμένοι στὸ τραπέζι, κεραστήκανε καὶ πάλι μιὰ
»καὶ δύο. Κ' εὐκήθησαν. Κ' εἶπαν κ' ἓνα τραγού-
»δι. Ὅμως στὸ τραγούδι ἀνάμεσα καὶ στίς εὐκές
»δίκοπα λόγια ἀλλάζανε, σὰ λόγια ἀθῶα τάχα.

« — Θὰ μοῦ δώσης τ' Ἀρματωλίκι, σταυρα-
»δερφέ ; ρώτησε ὁ Κλέφτης.

« — Τὸ θέλω γιὰ τὴν ἀφεντειά μου. Καλὸς εἶ-
»μαι κ' ἐγώ, εἶπε ὁ Ἀρματωλός.

« — Καὶ τώρα πῶς θὰ κάνουμε ; Ἐδῶ θὰ τὸ
»μοιράσουμε μὲ τὸ σπαθί, ἢ ἄλλου, καὶ πῶς ;

« — Ἐδῶ, καὶ πιὸ καλὰ μὲ τὸ ντουφέκι.

«Σηκωθήκανε. Μὲ γέλοια ἀνοίχτηκαν καὶ ἀρχί-
»σανε τὸν πόλεμο. Κι ὁ ἓνας ἐπίασε τὸν πλάτανο, καὶ
»ὁ ἄλλος τ' ἀγκωνάρι τῆς ἐκκλησιᾶς.»

Ἄλλου, στὸ «Ὅποιον πάρῃ ὁ Χάρος» τὸ μεθύ-
σι τῆς ζωῆς μᾶς φαντάζει σὰ νᾶναι τὸ διαλάλημα
ἢ ἀποκατάσταση τοῦ πόνου :

«Οἱ κλέφτες ἔχουνε μάζωξη. Στὸν Ἀηλιᾶ, στὸν
»πλάτανο, στρώσανε τὸ τραπέζι. Κ' ἔφαγαν κ' ἡ-
»πιαν. Κ' ὕστερα πιάσανε καὶ τὸ τραγούδι.

«Καὶ κλάψανε τὰ ντέρτια τους καὶ τὰ παράπο-
»νά τους.»

Καὶ γιὰ νὰ τελειώνω. «Τοῦ Ἀρματωλοῦ ὁ θά-
νατος» μᾶς δείχνει μιὰ μερικὰ ἀπὸ τὴ συνείδηση τοῦ
κλέφτη. Ὁ «Προσκυνημένος» τὴ γοητεία τοῦ ἀνι-
χτοῦ ἀέρα καὶ τὸν ἔρωτα τοῦ ἀνυπόταχτου. Τὸ «Γιὰ
τ' Ἀρματωλίκι» πλέκεται γύρω ἀπὸ τὴν ἐπικράτη-
ση τοῦ αὐτοῦ. Τὸ «Ὅποιον πάρῃ ὁ Χάρος» γύρω
ἀπὸ τὴ ζήλεια καὶ ἀπὸ τὴν ἀμιλλα. Τὰ «Παλληκά-
ρια τὰ καλὰ» ἀφιερώνονται καὶ αὐτὰ στὴ συνείδηση
τοῦ Κλέφτη καὶ τὴν ψυχολογία τοῦ Ἀρματωλοῦ.
Καὶ τ' «Ἀρματα», ποὺ μᾶς θυμίζουν τὸ «Τὰν ἢ
ἐπὶ τᾶς» τῆς ἀρχαίας Σπαρτιάτισσας.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΣΜΟΥ

Ἀθήνα τῶν ὡραίων πηγῇ.

Παλαμᾶς.

Ὅλα κρουστά στὰ μάτια μου καὶ ὅλα ψυχὴ στὸ νοῦ μου.
Κρῖνος καὶ ὁ ναὸς μέσ' στῶν βουνῶν τὸ σκαλιστὸ ἀνθογιάλι,
καὶ σβύνει ἀργὰ — καὶ ἡ δύση τοῦ πιὸ ὡραία καὶ ἀπ' τὴν
[αὐγὴν του —

σὰ γλυκοθύμητο ὄραμα στ' ἀπόσκια ἐνὸς ὄνειρου.
Γύρω τῆς φύσης τ' ὄργισμα μιὰν ἀρμονία καὶ κείνο
κάθε κλαδί λαλούμενο καὶ κάθε ἀνθὸς ποτῆρι,
καὶ ἀνοιξε ὁ ξεροτρόχαλος χίλιω λογιῶν ματάκια,
ζοῦλιες τοῦ ὁλόχνουδου φτεροῦ πρὸς τὸ ἀσημένιο στόμα.
Καὶ μπρὸς στῶ δέντρων τὸ χορὸ, ποὺ πάει σεμνὰ ὡς τὴν
[ἀκρην,

—παρθένων ἀναγλυφικῶν, μακρόπεπλων—τὸ κύμα
ἔπαυσε τὸ τραγούδι του καὶ κλεῖ τις μὲς στὰ μάτια.
Κι ὁ πόνος μου, προσκυνητῆς, μακριάθε γονατίζει.
νὰ μὴν τρομάξῃ τὸ αἶντο τῆς ἀρμονίας μαγνάδι.

Χελιδονάκι, ποὺ ἔχτισες φωλίτσα στὸ ἀγκωνάρι
καὶ ἂν δὲν τὴ βρῆς στὸ γύρισμα κελαϊδῆμα εἶν' ἡ λύπη,
πάρ' τὸ καρδιόχτυπο κ' ἐμὲ καὶ χῦσέ το τραγούδι,
σάμπως ἀργές, πονετικὲς δειλῆς βορροῦλας στάλες,
σ' ὅ,τι γλυκὸ καὶ λατρετὸ καὶ ἀξέχαστο καὶ ἀπ' ὅλα
—κάθε χαρὰς λαχτάρισμα καὶ χώρας κλαῖς, Ἀγάπη,—
σὲ σὲνα, ἀχάιδευτη, μικρή, ζοιγραφικιά, ὄνειρούσα.
Βράδια στὴ γκρίλλια ἀναφερτὴ θὰ ζῆς τὸ παραμῦθι,
μὲ τὰ ἡσκιερὰ ματόκλαδα μισόκλειστα, γνοιασμένα
κλώνια κισσοῦ, ποὺ τῆς πηγῆς σεισμένα κυματίζουν
τὸ μαῦρο λαμποκόπισμα στίς νύχτας τῆς γαλήνης.
Κι ἀκουμπηστὸ στὰ μίγουλα τὸ χέρι θὰ τυπώσῃ
τῆς ἀκαρπῆς ἀπαντοχῆς, πυρὰ καὶ ἄδρά, τὴν πίκρα.
Μακριὰ εἶν' τὰ μάτια, ποὺ ἀνοίγαν στὸ φέγγος τῆς μορφῆς
[σου.

Κοχύλι ἡ ἀγάπη μου ἔκανε τὴ θύμησιν καὶ κλειστή.
καὶ μὲς στοῦ πόνου τὸ γιὰλὸ μαργαριτάρια πλάθει.
χρυσοδεμένα ὄνειρα, τῆς δυστυχίᾶς στολίδια.

Λουλούδι, ποὺ σὲ κίψανε πιά στ' ὄνειρο τοῦ κάμπου,
σὲ ξανανιώνει ὁ μαρσιμὸς καὶ ἂν χάλασέ σε ὁ μύσκος.
Ἀπορριχμένο σὲ ἔτυχα, στερνὸ τῆς γῆς ἐνθύμιο,
κεῖ ποὺ ἀξεδιάλυτα ἱστορεῖ τοῦ πέλαου πόθους ἢ ἄρμη.
Κ' εἴσουν σὺν ἡμῇ ὡραίου νεκροῦ, ποὺ ἔχει ἡ ψυχὴ, πε-
[τώντας,

τὴν κάθε καλοσύνη τῆς ἀνιέρει ζοιγραφίσει.
Καινούρια νιάτα δίνει σου μὲ τὴν καρδιά ἢ ματιά μου.
Κι ἀπ' τὰ κυματιστὰ βουνὰ καὶ τοὺς χνουδάτους κάμπους,
καὶ τίς κολῶνες, ποὺ περνᾷ μιᾶς ἔγνοιας τὸ ἀνατρίχι,
σὺν τὸ φεγγάρι ἀσούφρωτο γιὰλὸ ἀπὸ φῶς ἀπλώνει,
τὰ δέντρα, ἀπ' ὅπου χύνεται κελαϊδιστὸς ὁ Ἀπρίλης,
καὶ ἀπ' τίς νυφούλες λαγκαδιές, ποῦναι κρουστὸ τραγούδι,
γλάστρα σοῦ κάνω καὶ σοῦ πνέω τὸ μύσχο τῆς Ἀθήνας.
Πάντα μπροστὰ μου ὁλόδροσο μὲ τῆς ψυχῆς τὴ στάλα,
νὰ μ' εὐωδιάξῃς τὴν αὐγὴ, στὸ κάμα νὰ δροσῇς με,
καὶ στὸ θλιμμένο ἡλιόγερμα νὰ θροῇς μου ἀχούς ἀγάτης,
ν' ἀνερραγώνῃ ἡ σκέψη μου στὴν αἶθρα τῆς λαχτάρας.
Ἔτσι μὲ τὴν ψυχὴ του ζῇ καὶ τ' ἀγαλμα καθέναν,
ποὺ ἀνωιωτὴ πέτρα τὸ ἄφησε τὸ χέρι τοῦ τεχνίτη.

Ἀθήνα—Μυτιλήνη

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΝΤΟΣ